

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3145

Vragen van het lid **Kooiman** (SP) aan de minister van Veiligheid en Justitie over *het gijzelen van mensen bij het niet betalen van (verkeers)boetes* (ingezonden 30 juli 2013).

Antwoord van minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie), mede namens de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (ontvangen 4 september 2013).

Vraag 1

Waarom is het aantal gijzelingszaken dat het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) heeft overgedragen aan het openbaar ministerie, ondermeer wegens het niet betalen van verkeersboetes, gestegen met 21 procent tussen 2008 en 2012? Wat is uw reactie op de bezorgdheid van advocaten en rechters hierover?¹

Antwoord 1

De gijzeling is het laatste middel dat kan worden ingezet om iemand een opgelegde (verkeers)boete op grond van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften te laten betalen. Het aantal opdrachten tot gijzeling dat het CJIB naar de politie heeft gezonden is in de periode van 2008–2012 gestegen van 47.699 zaken naar 57.765 zaken per jaar, een toename van 21%. Het betreft hier het aantal zaken dat is overgedragen en niet het aantal personen (één persoon kan meerdere zaken hebben). In ruim 40% van de gevallen wordt onder dreiging van het dwangmiddel gijzeling alsnog de (verkeers)boete betaald. Het feitelijk aantal geëffectueerde gijzelingen is dus aanzienlijk lager dan de bovenstaand genoemde aantallen. Veelal duurt het langer dan een jaar alvorens dwangmiddelen zoals gijzeling worden ingezet. Dit betekent dat een groot deel van het aantal gijzelingszaken in een bepaald jaar betrekking heeft op opgelegde verkeersboetes uit het voorgaande jaar, of op (verkeers)boetes die zelfs langer dan een jaar daarvoor zijn opgelegd. Indien mensen hun boetes in een eerder stadium betalen, hoeft gijzeling als ultimum remedium uiteraard niet te worden ingezet. De inspanningen van het OM en het CJIB blijven hier dan ook op gericht. Overigens is de mogelijkheid van gijzeling wettelijk gemaximeerd tot een week.

¹ NRC Handelsblad, 15 juli 2013, «Eerst was er een boete, nu dreigt de cel. Rechtbanken zien sterke toename van gijzelingszaken wegens niet-betaalde boetes».
<http://www.nrc.nl/nieuws/2013/07/15/advocaten-bezorgd-over-gijzelingen-voor-verkeersboetes/>

Vraag 2

Hoe vaak worden mensen meer dan één keer gegijzeld voor het openstaan van dezelfde boete?

Antwoord 2

De Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften geeft geen beperking aan het aantal keren dat iemand gegijzeld mag worden voor een niet-betaalde boete. Het beleid van het OM is dat dit in de praktijk niet vaker dan één keer per boete wordt gedaan. Wel is het mogelijk dat iemand meerdere openstaande verkeersboetes heeft en dat voor elke afzonderlijke verkeersboete uiteindelijk gijzeling plaatsvindt.

Vraag 3

Hoe effectief is het opsluiten van mensen wegens het niet betalen van (verkeers)boetes? Wat levert dit (uiteindelijk) op, rekening houdend met de kosten van detentie?

Antwoord 3

Het is niet mogelijk om de effectiviteit van het instrument gijzeling afzonderlijk te kwantificeren. Kenmerkend voor dit dwangmiddel is immers dat niet alleen de daadwerkelijke inzet ervan, maar (juist) ook de dreiging ermee of zelfs het vooruitzicht dat ermee bedreigd zal worden mensen tot betaling van hun openstaande boete beweegt. Zoals in het antwoord op vraag 1 aangegeven betaalt ruim 40% van de mensen onder dreiging van het dwangmiddel gijzeling uiteindelijk alsnog de boete. Ook komt het voor dat mensen nog tijdens de gijzeling hun boete betalen. Wanneer dit gebeurt, wordt de gijzeling direct beëindigd.

Vraag 4

Wanneer zal het beleid geïmplementeerd zijn dat het CJIB beter rekening zal houden met de persoonlijke omstandigheden van mensen, waarbij onderscheid gemaakt zal worden tussen mensen die niet kunnen en mensen die niet willen betalen?²

Antwoord 4

Uitgangspunt is dat opgelegde (verkeers)boetes betaald moeten worden. Er zijn echter schrijnende gevallen waarin op dit uitgangspunt een uitzondering wordt gemaakt en dat enige coulance betracht wordt. Het OM en het CJIB zijn inmiddels gestart met de ontwikkeling van criteria aan de hand van voorkomende casuïstiek, hetgeen moet leiden tot een persoonsgerichte aanpak als er sprake is van een onredelijke situatie. Doelstelling is dat voor 1 juli 2014 de uitvoeringsprocessen van het CJIB hierop zijn aangepast.

Vraag 5

Bent u bekend met de zaak van de heer V, een meneer van bijna 80 jaar die in detentie een vervangende hechtenis uitzit wegens het niet kunnen betalen van een hem opgelegde schadevergoedingsmaatregel?³ Bent u bekend met het feit dat de strafrechter destijds heeft geoordeeld deze meneer te oud te vinden voor celstraf, maar dat hij nu toch een jaar in de cel moet zitten? Hoe kan dit? Welk doel heeft de vervangende hechtenis in dit geval?

Antwoord 5

Ja, ik ben bekend met de zaak van de heer V. De rechter heeft de heer V. veroordeeld tot het betalen van een schadevergoedingsmaatregel. De rechter heeft hierbij het aantal dagen vervangende hechtenis bepaald dat bij niet betalen ten uitvoer gelegd dient te worden. De executieplicht brengt mee dat de door de rechter opgelegde straffen en maatregelen ten uitvoer moeten worden gelegd. De heer V. heeft de hem opgelegde schadevergoedingsmaatregel niet voldaan. Evenmin is verhaal zonder dwang mogelijk gebleken en ook de inzet van een deurwaarder heeft niet geleid tot betaling. Op grond van

² Kamerstuk 33 552, volgnummer 2

³ Persoonsgegevens en de brief aan de SP-fractie over deze situatie worden onderhands doorgestuurd aan de bewindspersoon

de wet rest dan geen andere mogelijkheid dan het ten uitvoer leggen van de vervangende hechtenis.

In de zaak van de heer V. is een aantal slachtoffers gedupeerd. Het feit dat de heer V. de schadevergoeding niet betaalt, houdt in dat de slachtoffers nog steeds wachten op hun geld. Hoewel de vervangende hechtenis de heer V. niet ontslaat van zijn verplichting tot betalen, zorgt uitvoering van het vonnis van de rechter wel voor een gevoel van rechtvaardiging in de richting van de slachtoffers.

In deze zaak gaat het voor de goede orde om een vervangende hechtenis, als sluitstuk van het proces van inning van een schadevergoedingsmaatregel. Dit is iets anders dan een gijzeling, als laatste dwangmiddel dat kan worden ingezet om iemand een opgelegde verkeersboete op grond van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften te laten betalen.

Vraag 6

Bent u ook bekend met de slechte gezondheidssituatie van de heer V., zoals het feit dat hij ('s nachts) wel eens valt en dan pas enkele uren later gevonden wordt om hem overeind te helpen? Krijgt de heer V. alle benodigde medicijnen voor zijn aandoeningen? Hoe wordt er omgegaan met het feit dat hij (vanwege zijn geestelijke aftakeling) nauwelijks lijkt te begrijpen wat er gebeurt en dat bepaalde negatieve herinneringen aan de oorlog weer boven komen?

Antwoord 6

Zowel bij binnenkomst als gedurende detentie wordt de gezondheidssituatie van gedetineerden beoordeeld. Dit is ook het geval geweest bij dhr. V. Een medisch adviseur van de Dienst Justitiële Inrichtingen heeft beoordeeld dat dhr. V. detentiegeschikt is. De detentie van dhr. V. is daarom voortgezet. Daarbij heeft de heer V. de zorg gekregen die past bij zijn gezondheidssituatie.

Vraag 7

Deelt u de mening dat in het geval van de heer V. en soortgelijke gevallen vervangende hechtenis geen enkel doel dient, schrijnende toestanden oplevert en dat naar alternatieven gezocht moet worden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, bent u bereid met spoed naar de situatie van de heer V. te kijken en er voor te zorgen dat detentie niet onnodig lang voortduurt?

Antwoord 7

Ik deel die mening niet.

De vervangende hechtenis is bedoeld – en ook expliciet door de rechter in het vonnis opgenomen – als laatste stok achter de deur om een veroordeelde tot betaling te bewegen. De dreiging van hechtenis kan een extra aansporing vormen om alsnog de schadevergoedingsmaatregel te betalen. Het rechtsgevoel brengt mee dat wanneer de rechter iemand met inachtneming van diens persoonlijke omstandigheden veroordeelt tot een schadevergoedingsmaatregel, de veroordeelde ook daadwerkelijk moet betalen. In dat opzicht heeft de vervangende hechtenis naast de preventieve werking voor de veroordeelde ook een algemeen preventieve werking die anderen van het begaan van dit soort misdrijven kan weerhouden.

De heer V. verblijft thans nog in detentie. Zijn gezondheidssituatie wordt in de gaten gehouden door de medische dienst van de penitentiaire inrichting waar de heer V. verblijft. Op dit moment is er geen aanleiding om de tenuitvoerlegging van zijn vervangende hechtenis te stoppen.